

ביאורים

מעשי האדם נחלקים לשלושה: מעשי מצווה, מעשי עברה ומעשי רשות. מעשי הרשות הם מעשים מותרים שאותם האדם עושה במהלך חייו ושאינו עליהם ציווי בתורה, כגון: מלאכה, שינה, אכילה וכו'. ערכם של מעשים אלה נקבע לפי כוונת האדם שעושה אותם. הגדרת המעשה כחלק מעבודת ה' או חלילה להפך, תלויה במטרה לשמה האדם עושה את אותו מעשה. בפסקאות שלפנינו הרב קוק עוסק בפעולת האכילה.

האדם מוכרח לאכול, אך הוא חופשי לבחור את כוונתו באכילה. ישנה כוונה (בפסקה - מחשבה) פסולה - אכילה הנובעת מנטייה חומרית תאוותנית, וישנה כוונה טובה יותר אך עדיין נמוכה והיא - אכילה בשביל להתקיים. הכוונה העליונה היא אכילה שתוסיף כוחות חיים ואנרגיה לגוף לשם עשיית טוב ורצון ה'.

כפי שאמרנו, במעשי הרשות הכוונה נותנת את הערך למעשה ובמעשה עצמו אין איסור. לכן התשובה עליהם נוחה ומצריכה רק את שינוי הכוונה של האדם; אף אם בתחילה האדם נדחף לאכול מתוך חולשה של תאוה, כאשר הוא חוזר בתשובה ומכוון לשם שמיים, האכילה נחשבת לאכילה קדושה. האדם ממנף את הכוחות והאנרגיות שהוא קיבל מהאוכל לדברים חיוביים ובכך הוא מתקן את מעשה האכילה. לעומת זאת, במעשי איסור המעשה שלילי מצד עצמו ואין השפעה של כוונת האדם על ערך המעשה. לכן במעשים אלו התשובה קשה יותר כי שינוי הכוונה לבד לא יכול לתקן את אשר הוא כבר עיוות.

הרחבות

• ההבדל בין חולין לאיסור

ואינו דומה לדבר האסור, שעליתו מעפפת הרבה מאד. בספר התניא מובא שלשון 'איסור' נובע מכך שאותם דברים אסורים וכלואים אינם יכולים לעלות ולשמש בקדושה אפילו אם ישתמשו בהם לצורכי קודש: "לפי שהיה בשר היתר ויין היתר, לכך יכולים לחזור ולעלות עמו בשבוב לעבודתו, שזהו לשון היתר ומותר, כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים שלא יוכל לחזור ולעלות לה..." מה שאין כן במאכלות אסורות וביאות אסורות... הם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם" [לקוטי אמרים חלק ראשון ז, ועיי' גם בפרק שאחרינו]. אמנם גם אלו יבואו על תיקונם, וכפי שכתב הרב קוק ש"עלייתו מעוכתב הרבה", ובכל זאת הדבר אפשרי, וכן ממשיך שם בתניא: "(הדברים האסורים) אין עולים משם, עד כי יבוא יומם ויבולע המוות לנצח, כמו שכתוב: 'זאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ' [זכריה יג ב]".

שאלות לדין

- מהי אכילה גסה? מהן תחלואיה החומריות והרוחניות?
- כיצד נדע להיזהר מאכילה גסה?

ח. אם מזדמן הדבר, שאוכל אדם במחשבה פסולה או נמוכה, והוא שב מיד לאחור האכילה לרומם את מחשבתו וכוחותיו בתשובה מאהבה, הרי הוא מתקן את העבר, כאלו היתה תחלת האכילה בכונה טהורה. וזמן העפול, הראוי לברכת המזון, מסגל יותר להרמה עליונה זו, הראויה לכהני ד". אשר את לחם ד' הם אוכלים, "כהנים אוכלים ובעלים מתקפריים".

ט. האכילה הגסה, אף על פי שבאה מתוך חלי והכרח, יש בה פגם, ומפל-מקום נראה שנוח מאד להעלות אותה בקדשה. אבל תשובה - ודאי צריכה להתחבר עם תקון והעלאה זו. הפח המתרבה פשהוא משמש לקדשה, עולה הוא ליסודו גם אם בא לכתחלה על ידי אכילה גסה, כיון שיש כאן דחיפה של הכרח מצד חלי וחלשה וכיצא בו, ואינו דומה לדבר האסור, שעליתו מעפפת הרבה מאד.

י. בדיעבד כשאוכלין בלא פונה טובה או כשנכשלין באכילה גסה, שנקרא פושע, כשמתכננים לשוב על זה בתשובה שלמה, אחרי האכילה, ולהעלות ולברר את ניצוצי הקדשה שבאכילה זו, יש תועלת ותקנה. ואל ירף הנלבב מלתקן את כל אשר תשיג ידו, אחרי כל אכילה, בתשובה מאהבה, בשמחה וטוב לב, בלא עצבות, כי אם בחדות ד' ובלב נשבר ונדפא, המלא גדל ועז קדש, ואז יפעל ישועות לו ולעולם. וגם אם עברו עליו בעת אכילת המזון עצמה כמה נפילות ונסיגות, עוד ישוב ויתעלה ויזכה לאכל לחם קדש בקדשה עליונה, והפשע יהפך לשפע, שפעת טובה וברכה ורחמים ורצון, "וטוב לב מן שפת תמיד".